

Vymezení oboru knihovnictví a informační věda pro potřeby dalšího rozvoje TDKIV

Jiří Cejpek

Ústav informačních studií a knihovnictví FFUK,
Praha

Redakční rada TDKIV hned na začátku své práce před více než 2 lety vymezila budoucí terminologickou databázi jako databázi knihovnictví a informační vědy. V následujících řádcích se budu zabývat tím, jak se toto vymezení osvědčilo, zda bylo oprávněné a jak je třeba takové vymezení chápat.

Vznik a vývoj společenské zprostředkovatelské funkce

Do vynálezu písma, k němuž došlo přibližně před 5000 lety, člověk ukládal své zkušenosti, znalosti, prožitky a příběhy, které si lidé vždycky navzájem s oblibou vyprávěli, do své paměti. Tak si již tehdy vytvářeli, ovšem ve své nedokonalé paměti, svůj jedinečný a nezaměnitelný, leč značně proměnný osobnostní fond. Ten pak velmi složitým procesem, který ani dnes není ještě psychology a kognitivními vědci zcela uspokojivě objasněn, ovlivňoval jejich chování a konání.

Teprve když se začalo psát na přenosné předměty, které bylo možno vzájemně k sobě přiřazovat, agregovat je, bylo možno učinit z nich organizovanou sbírku typu archivu či knihovny. Za první nám dosud známou knihovnu jako uspořádanou sbírku dokumentů se zatím považuje

knihovna asyrského krále Aššurbanipala (669-630 př. Kr.). Vytváření prvních starověkých sbírek bylo zřejmě vedeno mimo jiné touhou po nesmrtelnosti, po překonání krátkého období jediného lidského života. S jeho zánikem mizí i nedokonalá lidská paměť jedince, jeho znalosti. Písmo spolu s reprodukováním obrazem a zaznamenaným zvukem má opravdu jedinečnou schopnost zachytit a uchovat po dobu výrazně delší, než je průměrný lidský věk, lidské znalosti, zkušenosti, příběhy a prožitky. Tak, jak se pak společnost vyvíjela směrem k dnešní tzv. vyspělé společnosti, rostly i potřeby vzdělání vyžadující neustálou recyklaci znalostí, které si člověk ve svém dosavadním vývoji osvojil. Dnes každá nová generace potřebuje toto znakově zaznamenané poznání, aby k němu mohla přiřazovat další své znalosti, zkušenosti a další příběhy v podobě nových textových, obrazových či zvukových dokumentů a také ovšem elektronických zdrojů.

Takto vznikla a postupně se ve společnosti vyvíjela jedna z jejích funkcí, obdobná např. starším funkcím péče o půdu, o vodu a dalším funkcím nezbytným k životu.

Tato nová společenská funkce tedy vznikla před přibližně 2600 lety na půdě dnešního Iráku a jen pozvolna se rozšiřovala a upevňovala. Archivář, knihovník, tvůrce databáze apod. musí vytvořit takový fond, v němž by se snadno, rychle, přesně a v úplnosti našlo to, co bude v budoucnosti vyžadovat či potřebovat kterýkoli uživatel takového fondu. **Jde o to shromáždit, zpracovat a uložit dosud vytvořené znakově zaznamenané znalosti, zkušenosti, příběhy a prožitky do organizovaných sbírek (fondů) dokumentů a dnes také elektronických zdrojů tak, aby mohly být rychle a spolehlivě zprostředkovány uživateli.** Nazvěme tuto společenskou funkci stručně a poněkud zjednodušeně **funkcí zprostředkovatelskou**. Představuje **společenskou konstantu**, která nabývá na síle a významu všude tam, kde společnost prožívá civilizační rozvoj, daný zejména pokrokem ve vědě a zdokonalováním technických prostředků a technologií.

Až do poloviny 20. století byla síla uplatňování této společenské funkce podmiňována vývojem písma, knihy, knižní kultury, mírou gramotnosti a celkové vzdělanosti obyvatelstva té které země. Prvním klíčovým zvratem v tomto vývoji byl u jednotlivých společenství postupný přechod od písma obrázkového k písmu hláskovému (abecednímu), nazývaný **fonetizací**. Druhé neobyčejně významné posílení této společenské funkce přinesl **vytvoření knižnice a jeho postupné rozšíření**.

K přímo převratné změně ve vývoji charakteru zprostředkovatelské funkce však došlo až v polovině 20. století **vytvořením počítače**. Jádro změn této sílící funkce je třeba spatřovat v postupné přeměně stále většího počtu dokumentů v elektronický zdroj v důsledku **digitalizace zaznamenaného poznání**, a to v nejrůznějších podobách textu, obrazu, zvuku a jejich hybridů.

Připomeňme, že tzv. formální transformací např. textu z jedné znakové soustavy do jiné, tedy např. z abecední do digitální, která představuje řetězce nul, jedniček a mezer mezi nimi, se nemění obsah tohoto textu. Nicméně dochází k tak výrazným změnám **vlastností dokumentu**, že je oprávněné hovořit o jiném typu nosiče zaznamenaných znalostí. Zatímco jsme dosud často považovali digitalizaci dokumentu za přeměnu dokumentu tradičního v dokument digitální, je přesnější hovořit o výsledném procesu digitalizace jako o přeměně dokumentu v **elektronický zdroj**. Tuto přeměnu lze dokonce považovat, jak se pokusím ukázat dále, za jakýsi druh rozpadu dokumentu.

Přeměnou dokumentu v elektronický zdroj dochází k záměně dokumentu homogenními jednotkami připomínajícími stavební díly, z nichž může uživatel sestavit určitý počet variantních heterogenních jednotek. Jedná se tedy o uplatnění hravého a tvořivého stavebního principu, s nímž se ve druhé polovině 20. století ve stále větší míře setkáváme pod vlivem informatizace ve stále více úsecích života společnosti, např. v projektování, v konstruování, ve výrobě spotřebního zboží na zakázku atd. Jde o rozvolnění vztahu mezi tvůrcem a uživatelem. Vytvářejí se podmínky k tomu, aby se i uživatel stal tvůrcem či spolutvůrcem nového elektronického zdroje. Nazývá se filozofické hledisko jde zřejmě o jeden z projevů postmodernismu.

Nové vlastnosti elektronických zdrojů a „rozpad“ dokumentu

Jaké nové vlastnosti má elektronický zdroj ve srovnání s dokumentem?

Především digitalizací jakéhokoli dokumentu tomuto dokumentu měnícímu se na elektronický zdroj jakoby, obrazně řečeno, narůstají křídla, resp. vytváří se možnost jeho „rozletu“. Telekomunikační technika navazující na techniku výpočetní umožňuje až rychlostmi blízkými se rychlostem světla, a také poměrně velmi spolehlivě, přenášet digitální zdroje v podstatě na jakoukoli vzdálenost v globálním, ba i ve vesmírném prostoru dosažitelném člověkem. To mj. umožnilo zrod internetu jako zcela nového fenoménu globální komunikace.

Už desítky let pracují programátoři na celém světě na tzv. obsahové transformaci textů, obrazů, zvukových záznamů a jejich hybridů. O takovéto transformaci se např. u textu hovoří tehdy, chceme-li text kondenzovat, tj. vytvořit jeho anotaci, abstrakt, referát apod., nebo chceme-li text přeložit z jednoho národního jazyka do druhého, což se jeví jako zvláště naléhavé třeba u internetu. Zatím jsou tyto systémy obsahové transformace většinou značně nedokonalé a zdaleka nedosahují úrovně intelektuální činnosti na tomto úseku. Domnívám se, že je to mj. proto, že přírozený jazyk není, ač se to zdá paradoxní, dostatečně po všech stránkách probádaný, že jej nelze beze zbytku převést do algoritmů. Je to „živý“ organizmus, který se v každém okamžiku mění tím, jak ho lidé mluvením a psaním používají.

V souborech digitálních zdrojů, které často neúměrně narůstají (např. v internetu), se vyhledávání konkrétních znalostí provádí podstatně rychleji, přesněji a ve větší úplnosti než třeba z tradičních katalogů knihoven, resp. z celých souborů různorodých katalogů u větších knihoven. Od roku 1959, kdy začaly v USA první pokusy s ryze počítačovou metodou úplného textu (fulltext) na právních textech, lze stále častěji a ve stále větších souborech elektronických zdrojů vyhledávat nejen dokumenty v takových souborech uložené, ale jednotlivé poznatky **z těchto textů**. Děje se tak až na úrovni takových částí textu, jako jsou v legislativních dokumentech paragrafy, odstavce, věty, klauze či dokonce jednotlivá slova či slovní výrazy. Tato metoda, která se za posledních 40 let velmi rozšířila i na vyhledávání z jiných než právních textů, je velmi perspektivní. Má ovšem zatím své meze, které mají obdobné příčiny, jaké jsem uvedl v minulém odstavci. „Přirozený jazyk se brání“, chtělo by se říci. Právě na použití fulltextové metody, která pracuje s elektronickými zdroji, lze mj. ukázat to, co jsme nazvali „rozpadem dokumentu“.

V čem tedy spočívá tento „rozpad dokumentu“, k němuž dochází buď digitalizací dokumentů, tj. jejich přeměnou v elektronický zdroj, nebo přímým vytvářením elektronických zdrojů? Vezměme si novodobou papírovou knihu. Po obsahové i formální stránce tvoří homogenní celek, má titulní list, svého autora či své autory atd. Digitální či digitalizovaný elektronický zdroj lze snadno rozložit na malé části, které je zase možno různě navzájem snadným způsobem propojovat s částmi jiných elektronických zdrojů apod. a tak vytvářet zcela nové celky. Jakoby elektronické zdroje stále více zahušťovaly nesmírně rozsáhlý a stále rostoucí kybernetický prostor (cyber space) našich znakově zaznamenaných znalostí, zkušeností, prožitků, příběhů, ale bohužel také desinformací, faktoidů, polopravd, lží a návodů ke zločinům. Takto jako ambivalentní se nám dnes např. jeví internet, do něhož je stále obtížnější vnášet určitý řád, který by usnadnil vyhledávání relevantních znalostí.

Každý, kdo pracuje s elektronickými zdroji, ví, oč snadnější je manipulace s jakýmkoli znakově zaznamenanými znalostmi v těchto zdrojích uloženými než s tradičními dokumenty. To oceňují příslušníci všech profesí, kteří pracují s jakýmkoli digitalizovanými texty, reprodukoványými obrazy, zvukovými záznamy atd.

V důsledku rozšíření elektronických zdrojů se naše kultura stává stále více multimediální a hypermediální, což může ve svých důsledcích znamenat všestrannější poznávání předmětů, jevů a dějů např. ve vědě, vzdělání, v masmédiích apod. Stává se ovšem také křehčí.

Přeměna dokumentů v elektronické zdroje umožňuje výrazně vyšší míru napodobitelnosti originálu, a to v míře, která přesahuje možnosti lidských smyslů. Přesto elektronický dokument zřejmě nikdy nebude moci zcela nahradit tvůrčí čin člověka. Je příznačné, že přes dokonalost např. hudebních elektronických zdrojů lidé dále navštěvují koncerty, aby prožívali „živý“ vrcholný výkon interpreta. Dál touží po tom, aby mohli navštívit světové galerie, přestože je mohou v pohodlí svých domovů zhlédnout na videu. Navštěvují divadla navzdory tomu, že televize a film nabízejí mnoho příležitostí vidět vynikající herce s detailními záběry na jejich mimiku a pantomimiku atd. Digitalizace starověkých a středověkých rukopisných knih má velký význam pro prodloužení jejich životnosti, protože originály pak mohou být uloženy v trezorech, nicméně badatelé – specialisté na rukopisné knihy – žádají zpravidla originály těchto rukopisů.

Na závěr této části výkladu můžeme tedy shrnout, že předmětem oboru, který ve společnosti plní výše popsanou zprostředkovatelskou funkci, je **společenské zprostředkování znakově zaznamenaných znalostí, zkušeností, příběhů a prožitků, a to prostřednictvím jak organizovaných sbírek dokumentů, tak také v globálním prostoru rozptýlených elektronických zdrojů.**

Tato stručná charakteristika oboru, na první pohled možná méně srozumitelná, vyžaduje bližší objasnění. Znakový záznam tu představuje především záznam jakéhokoli textu pomocí jakékoli znakové soustavy, kterou kdy člověk od vzniku písma použil: od písma obrázkového přes abecední písmo až po znakovou soustavu digitální. Za znakovou soustavu ovšem také považujeme jakýkoli záznam obrazu, ať již doprovází text nebo je samostatný. A konečně sem patří záznam jakéhokoli zvuku, především však hudebního. Pojmy, jichž jsem v charakteristice oboru použil, jako znalost, zkušenost, příběh a prožitek

lze při jistém zjednodušení redukovat na pojem znalosti, která může mít podobu znalosti vědecké, odborné, umělecky ztvárněného příběhu (např. beletrie) či prožitku (např. poezie). Stejně tak bychom mohli, opět s jistým zjednodušením, redukovat tyto čtyři pojmy na lidskou zkušenost. Také věda je v podstatě empirická. Beletristé, básníci, dramatici, filmoví a jiní tvůrčí umělci vyjadřují ve svých dílech svou zkušenost, své prožívání tohoto světa. Uspořádanou sbírkou může dnes být nejen archivní, knihovní či bibliografický fond, ale stále častěji i jakákoli počítačová databáze elektronických zdrojů.

Pořádání dokumentů a elektronických zdrojů za účelem nejen jejich uchování, ale i zprostředkování, není jen aktem se synergickým účinkem, ale i s přidanou hodnotou. Je to vnášení určitého řádu do našeho stále se rozrůstajícího poznání. Tímto pořádáním se vždy usnadňovalo a urychlovalo zpětné vyhledávání potřebných znalostí. To vždy mělo a má závažné důsledky ve vědě, ve školním a mimoškolním vzdělávání, ve struktuře a celkové atmosféře společnosti, v myšlení a sociálním chování nejrůznějších vrstev obyvatelstva.

Smysl vytváření uspořádaných sbírek znakově zaznamenaného poznání je však ještě hlubší. **Jejich vytvářením se zajišťuje kontinuita lidské kultury chápaná v širokém pojetí všeho toho, co člověk dosud vytvořil a jak přetvořil přírodní prostředí, v němž žije.** Proto bývají archivy, knihovny a obdobné instituce právem nazývány „pamětí lidstva“. Každé jejich zničení, ať již katastrofami přírodními nebo člověkem způsobenými, či jejich svévolné rušení, je narušením této kontinuity. Toto zajišťování kontinuity lidské kultury má svůj původ v nejvýraznější motivaci, jakou je člověk puzen, motivací přežít lidského rodu.

Vliv digitalizace na teorii a univerzitní studia

Přímo dramatické změny ve způsobech znakového zaznamenaní, vyvolané prudkým rozvojem informačních technologií, nemohly nepoznamenat proměny oboru v oblasti **teorie a univerzitních studií**. Knihovna byla po více než 2,5 tisíce let vedle archivu v podstatě jedinou institucí, která plnila již zmíněnou zprostředkovatelskou funkci. V teoretické rovině knihovnictví se objevily po ojedinelých pokusech poukázat na podstatu a smysl existence knihoven v duchu křesťanského paradigmatu (příkladem takového díla je Philobiblon sive de amore librorum Richarda de Bury) první práce, které by bylo možno označit za teoretické, až v 19. století. V této literatuře lze rozpoznat jednak vrstvu historickou (dějiny knihy a knihoven), jednak vrstvu návodnou (dnes bychom řekli metodickou) odpovídající na otázku „jak“ (jak založit knihovnu, jak ji spravovat, jak provádět akvizici pro ten či onen typ knihoven, jak uspořádat knihovní fond atd.).

Nicméně už v období mezi dvěma světovými válkami došlo, a to zejména v USA, k pozoruhodnému rozšíření této teoretické vrstvy. Pro Spojené státy je typické, že se tak stalo na akademické půdě, kde obor knihovnictví zakotvil již na konci 19. století. K tomuto rozšíření došlo zejména tím, že se veřejně přístupná knihovna začala chápat jako social agency, jako instituce, která má ve společnosti své pevné místo a plní významné sociální funkce. A pak přišel N. A. Rubakin, ruský emigrant žijící ve Švýcarsku, který svou bibliopsychologií dokázal, jak je pro knihovníky významné, aby znali psychiku čtenáře.

Když se pak ve většině tzv. vyspělých zemí začaly zejména v 1. polovině 20. století budovat speciální školy pro odborné vzdělání knihovníků, a to převážně na úrovni vysokých škol a univerzit, bylo zřejmé, že došlo k posunu od knihovnické praxe ke knihovnické teorii (knihovní vědě) a k teorii knihovnictví (knihovní vědy) jako studijnímu oboru.

Ovšem stále šlo o teorii týkající se především knihovny jakožto instituce. Předmětem teorie knihovnictví (library science – knihovní vědy) zůstávala v podstatě knihovna.

Počátek obratu nastal v důsledku vynálezu počítače a neustále se zrychlujícího zdokonalování výpočetní a telekomunikační techniky. Bylo čím dál tím zřetelnější, že zprostředkovatelská funkce nezůstane doménou knihoven, ale že se začne ve stále větší míře přesunovat na jednotlivá pracoviště a do domácností. Rostoucí možnosti připojení počítačů na internet a další databáze tuto tendenci podporovaly. **Zprostředkovatelská funkce se začala decentralizovat a privatizovat.** Ani knihovny ovšem nezahálely, a pokud jim to finanční prostředky dovolovaly, začaly se ve stále větší míře vybavovat prostředky informačních technologií. Započatý proces decentralizace a privatizace se tím však nezastavil.

Od 50. let 20. století se zejména v USA, v zemi vzniku kybernetiky a počítačů, stále častěji používal pojem „informace“. V teoretickém myšlení zde byl stále výraznější vliv kybernetiky, jejíž podstatnou část tvoří matematicko-statistická teorie informace vypracovaná zejména C. E. Shannonem. A ta, jak známo, zcela odhlíží od obsahu, který je informací sdělován. Právě z této dílny pocházejí důsledně od jakéhokoli obsahu odpreparované termíny „bit“ a „byte“.

Průmyslové odvětví zabývající se výrobou a zdokonalováním výpočetní a s ní těsně spjaté telekomunikační techniky se brzy prosadilo v celosvětovém měřítku na přední místo ve světové produkci. Zrodil se nový vědní obor nazvaný anglicky **computer science**, česky sice doslova „věda o počítači“, avšak daleko častěji se dnes používá termínu **informatika**. Má sice zcela zásadní význam pro další vývoj výpočetní a telekomunikační techniky a technologie, ale jen zřídka si klade otázky, jak tato technika a technologie působí na psychiku člověka, jaké nové etické otázky vyvolává a jak mění strukturu, životní styl a celkovou atmosféru ve společnosti.

„Institucionální“ teorie knihovnictví (library science, knihovní věda) se začala jevit jako příliš úzká, neboť se zabývala stále menší částí zprostředkovatelské funkce. Informatika má sice zcela zásadní význam pro další zdokonalování výpočetní a telekomunikační techniky a technologie, ale zdaleka nepokrývá všechny problémy, které vznikají při plnění zprostředkovatelské funkce. Proto vznikl po druhé světové válce v USA obor **informační věda**. Domnívám se, že vznikl mj. jako reakce na jistou jednostrannost informatiky. Skutečnost, že prudký rozvoj elektronických zdrojů jednak neznamenal zánik po staletí se vyvíjející knižní kultury a že samotné knihovny začaly elektronickými zdroji obohacovat své knihovní fondy, vedla pak k tomu, že se na akademické půdě v názvech univerzitních pracovišť, encyklopedií apod. výraz **information science**, česky informační věda, často spojoval a dodnes spojuje s výrazem library science. Ostatně po celou druhou polovinu 20. století dodnes přes mohutný a stále sílící rozmach informačních technologií a přes postupující proces decentralizace a privatizace zprostředkovatelské funkce **úloha knihoven ve světě roste.**

Informační věda je vědou o reprezentaci, prezentaci a recepci informace.

To je ovšem definice, jejíž předmět je velmi široký – zahrnuje implicitně všechny tři základní druhy informace: informaci sociální, informaci biologickou a informaci fyzikální. Toto třídění se potýká s často diskutovaným problémem hranice mezi živou a neživou přírodou. Sociální informace zahrnuje, jak jsem již uvedl, jak informaci jako psychofyziologický jev a proces odehrávající se v lidském vědomí, tak informaci potenciální, znakově zaznamenanou. Informace biologická zahrnující také informaci sociální se týká všech živých tvorů. Jejich zkoumání je teprve na samotném počátku a je těsně spjata s oborem, který se nazývá etologie zvířat. Existence fyzikální informace odehrávající se v neživém světě přírody je často předmětem pochybností. Nicméně dějí se stále pokusy existenci tohoto druhu informace prokázat. Hovoří se např. o tom, že geolog dokáže „číst kámen“.

Reprezentace informace v uvedené definici znamená, že jde o způsob symbolického vyjádření informace, které může mít velmi různou povahu: u člověka např. znakovou, vycházející z nejrůznějších zpravidla předem vytvořených znakových soustav. Povahu znaků však také mohou mít různé chemické látky (např. feromony u rozličných druhů živočichů). Neurony lidského mozku se „dorozumívají“ nejen prostřednictvím chemických látek, ale také elektrických impulzů atd.

Prezentace neboli způsob šíření informace představuje v lidské společnosti neobyčejně širokou škálu prostředků, institucí a celých jejich soustav (např. soustavy školního a mimoškolního vzdělání, masmediální prostředky atd.).

Smysl reprezentace a prezentace informace je v její recepci, v jejím přijetí lidskými smysly (v případě sociální komunikace, ale obdobně i pokud jde o ostatní živočichy a zřejmě i o neživou přírodu), v jejím pochopení a přeměně na znalost.

To je tedy jedna z možných definic **informační vědy v širokém pojetí**. Takové široké pojetí informační vědy ovšem přesahuje společenskou zprostředkovatelskou funkci. A navíc se tak širokým pojetím informační vědy vytváří nebezpečí, že by mohla vzniknout jakási věda věd (supervěda), jejímž předmětem by byla jakákoli informace. Proto je nutno zatím považovat takovéto široké pojetí informační vědy za hypotetické.

Je však zřejmé, že my, kteří se zabýváme zprostředkováním znakově zaznamenaných informací ve společnosti z uspořádaných sbírek dokumentů a globálně rozptýlených elektronických zdrojů, si ukrajujeme z tohoto hypotetického celku informační vědy v širším pojetí jen malý díl. Je to díl, který je vymezen právě touto zprostředkovatelskou funkcí. V tomto smyslu lze hovořit o informační vědě v užším pojetí.

Informační vědou v tomto užším pojetí je tedy společenské zprostředkování znakově zaznamenaných znalostí, zkušeností, příběhů a prožitků, a to z uspořádaných sbírek dokumentů a globálně rozptýlených elektronických zdrojů.

Do Evropy začal tento nový obor pronikat s jistým zpožděním v podstatě až od 70. let 20. století, výrazněji pak až v jeho poslední dekádě. V České republice byla informační věda akreditována pro univerzitní výuku až v roce 1996, na Slovensku ve spojení knižniční a informační věda o 2 roky dříve.

Obdobně jako jiné vědní obory také informační věda se celosvětově modifikovala v různých pojetích. Nám blízké „evropské“ pojetí informační vědy se zrodilo v roce 1990 v německé Kostnici na půdě Sdružení německých vysokých škol pro informační vědu (Hochschulverband für Informationswissenschaft – HI). Sedmi uspořádanými sympozii v poslední dekádě 20. století, která postupně nabývala charakteru mezinárodních setkání (v roce 1998 v Praze), publikováním rozsáhlé odborné literatury z oboru informační vědy a dalšími aktivitami zmíněné sdružení ovlivnilo rozvoj tohoto vědního oboru a zvýšilo jeho prestiž.

Vývoj vědních oborů není dnes něco stálého, neměnného, vědní obory nemají svá pevná místa v klasifikačních schématech tolik oblíbených v minulých dvou stoletích.

Informační věda se pěstuje jako vědní a studijní obor po celém světě. Přitom nejen v zemi svého původu bere na vědomí a ctí tradice, existenci a specifickou knihovnictví a jeho teorie.

Informace jako zaznamenané lidské poznání i jako psychofyziologický jev a proces, jímž se uskutečňuje interakce člověka s jeho okolím, je významnou kulturní hodnotou. Je stavebním materiálem, z něhož se vytváří stavba lidské kultury. Proto je nezbytné „ukotvení“ informační vědy v širším i užším pojetí ve filozofii a v humanitních a sociálních vědách, které reflektují stav, vývojové tendence a rozpory současné společnosti.

Závěr

Ukazuje se, že vymezení terminologické báze dat pojmy knihovnictví (zde ovšem spíše ve smyslu teorie knihovnictví, resp. knihovní vědy) a informační věda bylo v podstatě správné. K tomu je ovšem třeba dodat, že 1) jde o užší pojetí informační vědy, jejímž předmětem je plnění společenské funkce, kterou jsem nazval zprostředkovatelskou, a 2) že oba pojmy je nutno číst ve vzájemném vztahu jako „knihovní věda v širších souvislostech s vědou informační“ a že 3) knihovní věda jako teorie a knihovnictví jako praxe plní kromě „čisté“ zprostředkovatelské funkce některé specifické kulturně vzdělávací a sociální úkoly.